

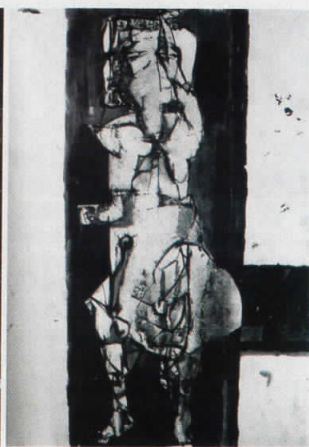
ЕНФОРМЕЛОТ НА АНАСТАСОВ - НАША УМЕТНИЧКА ВЕЧНОСТ!

Голооточки портрети (автопортрет 2), 1964

Радикална промена 9, 1961

Промена на обликот 1, 1958/60

Дејствување на елементите 1, 1957

Четири голооточки варијации 2, 1965

Голооточки портрети (робижаш број 997), 1965

Радикална промена 11 (Фамилијата на палјачото), 1959

Повеќе се причините поради кои сè уште не стивнуваат одгласите по изложбата на цртежи на Родољуб Анастасов, која неодамна се одржа во Музејот на град Скопје. Најпрво, се работеше за уште едно претставување на мајсторот Анастасов, чии изложби секогаш го свртуваат вниманието на јавноста. Потоа, тоа беше изложба на серија извонредни цртежи (136), создавани во периодот 1957-1965 година за време на авторовите студии во Белград, но она што најмногу придонесе за значајноста на изложбата е фактот што таа ја покажа таканаречената „енформелска лабораторија“ на сликарот и што за првпат претстави серија цртежи (автопортрети и портрети на логораши, како и цртежи со наслов „Голооточки предел“), создавани како ехо од неговото робијаштво на Голи Оток.

Цртежите на Анастасов настанати во споменатиот период и изложени на скопската изложба се врзуваат за тогаш неговата „белградска средина“ и за еден извонредно важен, интересен, возбудлив период во развојот на тогашната југословенска уметност - појавата на т.н. југословенска варијанта на енформелот и „белградскиот круг“ (1959-1963).

„Анастасов е директен учесник/сведок на појавата на т.н. југословенска варијанта на енформелот, односно на неговата најсилна струја - 'белградскиот круг' (најблизок до уметноста на Фортрије, Бури и Тапиес. Оттука и изворноста, силата, моќноста на неговиот енформелен израз, на неговото чувствување на времето. Зашто тоа е време на преиспитување и уривање на идеалите, на горчина трансформирана во длабок трагизам, на филозофија на очајот и загубените надежи. Енформелот не доаѓа на крилата на надежта, туку од длабините на 'пеколот', не зрачи од светлите облаци на прогресот, туку од револтот против видливиот свет. Оттука и цртежите на Анастасов од овој период се мачни и 'тешки', 'сирово' материјализирани и 'психотично' ништовни....., а толку ликовно из-

држани и естетски впечатливи. Едновременно енформелот го извршува токму конечниот премин во светот на сликата: од видливото кон невидливото, од рационалното кон нерационалното, од формата кон материјата! Или, како што вели Лазар Трифуновиќ, 'идеологот' на белградскиот енформел - 'енформелот е уверување дека пред формата и по формата стои вечноста! Енформелните цртежи на Анастасов во секој поглед се наша уметничка вечност!', ќе запише историчарот на уметноста Златко Теодосиевски во својот осврт кон изложбата на Анастасов.

Теодосиевски и голооточката „состојба“ на Анастасов ќе ја дефинира како енформелна состојба. Според него, тоа се веќе вистински пеколно материјализирани состојби што произведуваат громогласни црни и очајно самотни портрети, автопортрети, „пејзажи“... цртежи на траор, на негативни проекции и внатрешни борби, на нехумани конфликти и деформитети, но и надеж, верба, сила!... без кои би ги немало и овие дела. „Времето покажа дека периодот од 1952-1965 година не сум го поминал залудно, туку заслужено, меѓу првите градејќи го новото сликарство, енформелот - последниот правец на минатото столетие, кој во себе сè уште ги носеше вистинските сликарски вредности на големото сликарство во светската историја на ликовната уметност“, пишува Анастасов во каталогот на изложбата. За енформелот тој уште ќе каже: „Идеолошката“ уметност сакаше да биде уметност на слободата, бидејќи секоја вистинска идеологија е слободарска и прогресивна, а енформелот е уметност која е родена од состојбата на нужност“, додека за актуелната изложба неговата изјава во јавноста беше: „Кога ќе се сетам на периодот кога ги создавав цртежите од една страна го чувствувам неповторливото чувство во восхит, на младешка возбуда која не се враќа, а од друга страна чувствувам горчина. Драго ми е што и ова творештво е дел од светската ликовна историја“. Секако, како и другиот дел од неговото творештво, кое е вклучено во повеќе енциклопедии и лексикони како: „Ликовни уметници на сите времиња“ - Лајпциг, „Ликовна енциклопедија на Југославија“ - Загреб, „Минијатурен современ уметнички музеј“ - Токио, „Големите умови на 21 век“ - Северна Каролина и други.

Цртежите на Анастасов од овој период во себе содржат елементи на вредност и сведоштво и независно од тоа кој бил мотивот на нивното настанување, сè уште нудат возбудлива средба со автентичниот креативен миг на уметникот, каква што беше и онаа на публиката, авторот и неговите дела на изложбата во Скопје.

P.P.T.